

Neželeno in nevarno srečanje

DIVJAD NA CESTI

France Kmetič

Ko govorimo o varnosti cest, seveda najprej pomislimo na prometne nesreče in njihove posledice: mrtve, huje in lažje poškodovane, pa tudi materialno škodo, ki nastane ob nesrečah. A v prometnih nesrečah niso udeleženi le ljudje, temveč, vsaj v Sloveniji, tudi živali. Številka povoženih živali je v Sloveniji vsako leto štirimestna – že nekaj let pri nas povozimo med več kot 7.000 in manj kot 9.000 divjadi v letu. Pri tem gre seveda za divje živali, v nesrečah pa so lahko udeležene tudi domače živali. Znani so primeri, ko je zaradi trkov z domačimi živalmi prišlo do nesreč s tragičnimi posledicami.

Abistveno več kot nesreč z domačimi živalmi je trkov z divjimi živalmi. Seveda je odvisno, kaj vse štejemo za povožene divje živali. Lahko štejemo le večje divje živali, kamor sodi predvsem srnjad in jelenjad, pa seveda tudi druge živali kot so medvedi, volkovi, divji prašiči, lahko pa upoštevamo tudi manjše živali, kot so lisice, jazbeci, zajci, ptice, lahko pa tudi majhne živali kot so na primer žabe, ježi, miši, kače in podobno.

Uradno statistiko o povoženi divjadi pri nas vodi Lovska zveza Slovenije. Po njenih po-

datkih je največ, približno tri četrtine vse povožene divjadi srnjadi.

Posledice so lahko zelo hude

Trk s srno ali drugo večjo divjadjo lahko povzroči hude posledice. Ne tako redki so primeri, ko pride tudi do prometnih nesreč s smrtnim izidom. To še posebej velja za motoriste in tudi kolesarje, ki so še posebej občutljivi za trk z divjadjo: ob trku namreč običajno pride do hudega padca, če se motorist ali kolesar skuša izogniti trku z divjadjo, pa prav tako lahko pride do padca. Avtomo-

bilisti so v trku z divjadjo bolje zaščiteni, a tudi lahko pride do hudih poškodb, pa čeprav hitrosti ob trku niso posebej velike. O tem, kako hude posledice lahko pozročijo trk z divjim prašičem, smo v Motoreviji že podrobneje pisali, ko smo opravili preskusni trk avtomobila z divjim prašičem. (Motorevija, maj 2010) Do nesreč z divjimi živalmi najpogosteje prihaja, ko živali prečkajo cesto. Živali se gibljejo v svojem okolju in pri tem prečkajo ceste, ki sekajo njihov življenjski prostor. Še posebej veliko možnosti za trke z divjadjo je zgodaj zjutraj in proti večeru, z živalmi, ki so

aktivne ponoči, pa tudi ponoči. Še posebej konec marca in konec oktobra, ko pride do menjave ure, se življenjske navade spremenijo: živali se še naprej ravna po biološki uri, človek pa seveda mora upoštevati premaknjen čas.

Ograje zgolj ob avtocestah

Seveda lahko z različnimi ukrepi pripomoremo k zmanjšanju prometnih nesreč z divjadjo: z ureditvijo posebnih prehodov za divjad nad ali pod cesto, z urejanjem krmišč in primer- nih življenjskih okolij, pa tudi s fizičnim varovanjem, torej s postavljanjem ograj. Pri nas so

Prometna signalizacija

Opozorjanje ali zavajanje?

Pravilnik o prometni signalizaciji za opozorjanje pred divjadjo predpisuje prometni znak z oznako I-18.

Lovci pa so v dobronamerni skrbi za opozorjanje voznikov pred srnjadjo ponekod postavili tudi opozorilne znake v obliki srnjadi. Takšne obvestilne table niso dovoljene v skladu z našo zakonodajo o prometni signalizaciji, lahko pa naredijo več škode kot koristi. V meglenih dnevih ali ob jutranjih ali večernih meglicah voznik – še posebej tisti, ki ne pozna ceste, lahko takšen znak zagleda dokaj pozno, zaradi slabši vidljivosti pa težko prepozna, ali gre za pravo žival ali zgolj maketo, kar lahko privede do neustreznega reagiranja – nepotrebnega zaviranja ali celo izogibanja.

pred divjadjo z ograjami zavarovane avtoceste, a tudi tam lahko naletimo na divjad, ki na avtocesto zaide prek uvozov in izvozov ali pa prek lukenj v ograjah. Zaradi žleda polomljeno drevje je letos februarja poškodovalo več kot 40 km ograj ob slovenskih avtocestah. Vzdrževalci avtocest so sicer skušali poškodovane ograje vsaj približno popraviti in s tem preprečiti, da bi živali zašle na avtocesto, a z možnostjo srečanja z divjadjo je vendarle treba računati tudi na avtocestah.

Najbolj nevarni so gozdovi

Povsem drugače je na magistralnih, regionalnih in lokalnih cestah. Te pred divjadjo niso zavarovane z ograjami, edina izjema sočasne nizke ograje na nekaterih najbolj izpostavljenih območjih, kjer skušajo na ta način zmanjšati število poveženih žab. Na teh cestah so srečanja vozil in divjadi veliko pogostejša, voznik pa še posebej v gozdovih, kjer je preglednost slaba, nima prav veliko možnosti, da bi se izognil trku z živalmi.

Kako ravnati?

Če pride do trka z divjadjo, mora voznik ravnati priskočno. Po trku je treba najprej poskrbeti za zavarovanje mesta nesreče, da ne bi doživeli še dodatne nesreče. Čimprej je treba na primerno razdaljo postaviti varnostni trikotnik, obleči odsevni jopič in poklicati center za obveščanje na številko 112. Živali se ne dotikamo, saj je mogoče, da je žival v šoku in nas lahko poškoduje, prav tako pa je mogoče, da ima kakšno bolezen, na primer zoonozo. Če je divja

žival poškodovana in je odšla s kraja nesreče, je ne zasledujemo. Vsekakor pa je treba tudi o nesreči, ko je divjad zgolj poškodovana in je odšla s kraja nesreče, obvestiti center za obveščanje. Center za obveščanje bo o nesreči obvestil upravljalca lovišča, ki potem poskrbi za poveženo divjad, prav tako pa tudi za poškodovano divjad. Pri tem je še zlasti pomembno, da voznik policajem in lovčemu pokaže, kje naj začno z iskanjem poškodovane divjadi. Upravljalec lovišča tudi poskrbi za vpis nesreče v centralni register povežene divjadi. Prisvojitev povežene divjadi je kazniva, uporaba mesa povežene živali je tvegana, ker ni veterinarsko pregledano.

Kdo odgovarja za škodo ob nesreči?

Velikokrat se zastavi vprašanje, kdo krije stroške trka z divjadjo. Po naši sodni praksi velja, da morata tako upravljalec lovišča kot vzdrževalec ceste narediti vse potrebno, da voznika opozorita na možnost srečanja z divjadjo. Upravljalec lovišča in upravljalec ceste temu pogoju najpogosteje zadostita s tem, da postavita opozorilno tablo divjad na cesti. S tem sta voznike opozorila, da pač lahko pride do srečanja z divjadjo. Za voznike velja, da ravnajo odgovorno, če vozijo po predpisih. Če so tako voznik kot upravljalec lovišča in vzdrževalec ceste naredili vse, da bi opozorili oziroma preprečili trk z divjadjo, a je do njega vseeno prišlo, velja, da vsak krije svojo škodo: voznik na svojem vozilu, upravljalec lovišča na divjadi, upravljalec ceste na cesti.

Izjema je kasko zavarovanje

Vozniki se nošenju stroškov posledic trka z divjadjo lahko izognejo s kasko zavarovanjem svojih vozil. Lahko se odločijo za širše kasko zavarovanje, ki ima vključeno tudi škodo zaradi trka z divjadjo, lahko pa izbere zgolj delno kasko zavarovanje izključno za kritje škode trka z divjadjo. Delni kasko je cenovno ugodnejši, lahko pa vsebuje tudi odbitno franšizo. Vsekakor svetujemo, da ob sklenitvi za-

varovanja natančno preberete zavarovalne pogoje, da ne boste ob škodnem dogodku presenečeni, kaj vse ni zajeto v vaše zavarovanje. Zavarovalnice priporočajo, da ob nastali škodi zavarovanec o trku z divjadjo obvesti policijo. Ta pride na kraj dogodka, zbere informacije o trku in obvesti revirnega lovca. O vsem skupaj policija napiše uradni zaznamek, voznik pa praviloma ni kaznovan, ker gre za objektivno odgovornost. ✖

Največ je povežene srnjadi

Statistični podatki o povozih divjih živali v Sloveniji

Vrsta divjadi:	Leto 2011	Leto 2012	Leto 2013
srnjad	5.271	5.204	5.260
lisica	860	969	789
poljski zajec	612	586	466
jazbec	384	427	410
kuna belica	378	465	363
jelenjad	95	71	89
divji prašič	84	142	72
SKUPAJ (vsi evidentirani povozivi divjadi):	7.876	8.071	7.595

Opomba: gre za evidentirana podatke o povozih na cestah na območju lovišč lovskih družin (brez podatkov o povozih v loviščih s posebnim namenom). Vir podatkov: Lovska zveza Slovenije.

Odganjanje živali

Posebni pripomočki

Za odganjanje živali od cest so na voljo tudi različni pripomočki, ki so nameščeni ob robovih cest. Večinoma delujejo na zvočni ali svetlobni osnovi, torej, da ustvarjajo poseben zvok, ki naj bi odganjal divje živali ali pa ustvarja svetlobne učinke, zaradi katerih naj se živali ne bi približevale cestam. Učinkovitost teh pripomočkov je različna – upoštevati je tudi treba, da se živali sčasoma navadijo na te učinke. Poznamo tudi nekatere kemične pripomočke, ki naj bi z vonjem odganjali živali.

Na voljo pa so tudi nekateri pripomočki, ki jih za odganjanje divjadi namestimo na avto ali motocikel. Na slovenskem trgu je tako na voljo ameriški izdelek z imenom Save-A-Deer (na sliki). Gre za posebno, majhno piščal (dolžina 2,7 cm, širina 2,3 cm, višina 1,8 cm) z dvojno odprtino, ki pri hitrosti več kot

55 km/h oddaja zvočno frekvenco nad 18.000 Hz, ki na razdalji 100 metrov od vozila opozarja divjad na prihajajoče vozilo. Zvočni signal je za človeka neslišen. Po zagotovilih izdelovalca je učinkovitost piščali več kot 90 odstotna. Piščal je primerna za namestitve na motocikel, osebni avto in tudi tovornjak, njena namestitve je zelo enostavna.

Cena naprave, ki jo prodajajo v nekaterih specializiranih trgovinah, lahko pa jo naročite tudi po pošti, je nekaj več kot 10 evrov. Več podrobnosti na spletni strani zastopnika www.parkka.si.